

Editorial

ELS DOCUMENTS DEL BISBE PERE CASALDÀLIGA A L'ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA

Ja és una realitat!. La documentació produïda pel bisbe Pere Casaldàliga durant els trenta cinc anys que va estar al davant de la Prelatura de Sao Félix do Araguaia, a la regió del Mato Grosso (Brasil), ja es pot consultar a l'Arxiu Nacional de Catalunya. El passat dia 30 de setembre es va fer l'acta de lliurament dels microfilms i còpies digitalitzades en aquest centre. Va presidir l'acte el conseller de Cultura i fou acompanyat per l'actual bisbe de la Prelatura, sr. Leonardo Ulrich, el director de l'Arxiu Nacional de Catalunya i el vicepresident d'Arxivers sense Fronteres.

El bisbe emèrit Pere Casaldàliga, nascut el 1928 a Balsareny, va fundar el 1968 la missió claretiana de la Prelatura de Sao Félix do Araguaia, a l'estat de Mato Grosso (Brasil) i allà va desenvolupar la major part de la seva activitat eclesial. Ha estat un gran defensor de la Teologia de l'Alliberament i va fundar la Comissió Pastoral de la Terra. La seva tasca ha estat tan excepcional que el març del 2006 el president de la Generalitat li va atorgar el Premi Internacional Catalunya i, així mateix cal recordar que l'any 1989 va ser proposat com a Premi Nobel de la Pau.

L'any 2001 l'ong Arxivers sense Fronteres va iniciar el projecte de microfilmació i digitalització de la documentació produïda en la Diòcesis de Sao Félix do Araguaia, tant la documentació referida a la cúria eclesial com la documentació personal de Pere Casaldàliga. S'ha sistematitzat el mètode de la documentació i s'han descrit en una base de dades els expedients i els documents d'aquests fons. Entre els documents que conformen aquest fons documental en sobresurt la correspondència que Pere Casaldàliga va mantenir amb algunes personalitats d'Amèrica Llatina, la relació amb el Vaticà i la Nunciatura, la seva relació amb diverses entitats compromeses amb la lluita dels més desvalguts, com són el *Movimento Dos Trabalhadores Rurais Sem Terra* (MST), la *Comissão Pastoral da Terra* (CPT) i el *Conselho Indigenista Missionário* (CIMI), dels quals el bisbe en fou membre fundador i que avui dia són importants referents com a moviments socials i defensors dels drets dels més desvalguts.

També s'han digitalitzat i microfilmats els documents d'aquest fons per tal d'assegurar-ne la seva preservació i alhora facilitar la consulta de la documentació als interessats. En total s'han digitalitzat 208.268 imatges. També s'ha tractat la documentació gràfica i sonora, com fotografies i diapositives realitzades al llarg dels més de 35 anys que Pere Casaldàliga ha estat al front de la Prelatura, i així mateix les gravacions dels discursos, xerrades i altres intervencions del Bisbe.

Aquest projecte s'ha pogut dur a terme gràcies

a l'esforç de moltes persones que han col·laborat desinteressadament amb Arxivers sense Fronteres, en especial volem destacar el paper que hi ha fet sor Irene, que s'ha dedicat al treball quotidià i dur les gestions administratives de Pere Casaldàliga i ha estat en tot moment el costat de les dues cooperants d'AsF que han dut a terme aquest projecte, la Carme Martínez i la Laura Ureña. També cal ressaltar el suport i la col·laboració dels germans agustins de Sao Paulo i del

Monestir de l'Escorial i el suport econòmic de l'Arxiu del Districte de Sans-Montjuïc i, molt especialment, de la Generalitat de Catalunya, atès que el Departament de Presidència (Secretaria de Relacions Exteriors) en va assumir el cost econòmic de la digitalització i la microfilmació.

Avui ja és una realitat. La documentació d'aquest il·lustre català, afincat al mig de la selva amazònica del Brasil i que ha lluitat al costat dels més desvalguts fent sentir la seva veu per tot el continent Llatinoamericà es pot consultar a diverses institucions del Brasil i també de l'estat espanyol. A Catalunya és pot consultar i conèixer l'activitat que ha realitzat Pere Casaldàliga al davant de la Prelatura de Sao Félix do Araguaia a l'Arxiu Nacional de Catalunya on disposen d'una còpia microfilmada i una altre digitalitzada de tot el fons documental i que en l'actualitat ja forma part de la memòria històrica de Catalunya.

sumari

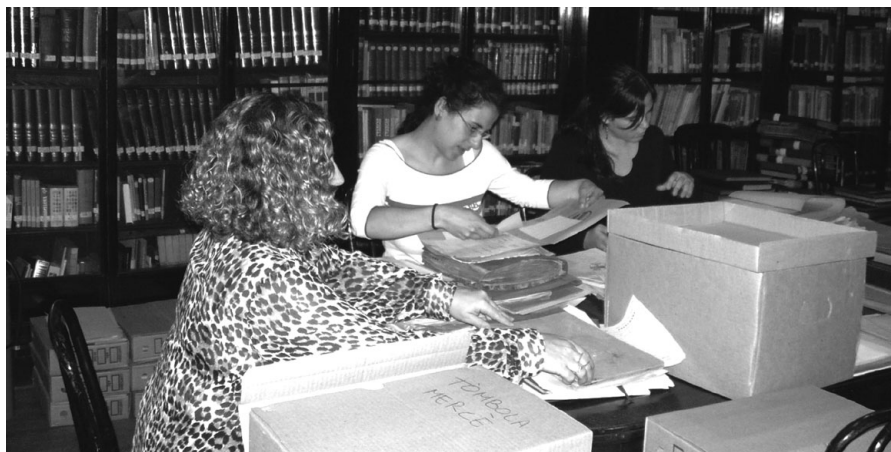
■ Editorial

■ Projectes

■ Notícies

■ Junta Directiva

PROJECTE DE PROSPECCIÓ DE CASALS CATALANS:

■ El mes de maig del 2006 es va signar un conveni amb la Secretaria de Cooperació Exterior del Departament de Governació i Administracions Públiques que va atorgar una subvenció de 6.000 euros per al projecte de prospecció de fons d'alguns casals catalans, amb l'objecte de detectar especialment fons relacionats amb l'exili català.

D'acord amb la Secretaria de Cooperació Exterior es va definir quin seria l'abast inicial del projecte: els 5 casals d'Amèrica Llatina que podien presentar una documentació més rica o més important per a la història de Catalunya. En una primera fase s'havia de fer l'estudi de prospecció corresponent que permetés elaborar un projecte d'organització, digitalització i ingrés de còpies digitalitzades dels fons o dels documents més significatius a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

Entre els mesos d'octubre i desembre es van traslladar dues cooperants a diversos casals catalans d'Iberoamèrica. La Fina Solà va fer l'estudi de prospecció de fons de les comunitats catalanes a l'exterior següents: Centre Català de Rosario i Casal de Catalunya de Buenos Aires (Argentina) i Casal Català de Montevideo (Uruguay). En quinze dies de treball a finals d'octubre i primers de novembre es van elaborar els estudis de prospecció corresponents a cada centre i es va realitzar un reportatge fotogràfic. A més la cooperant va assessorar i va col·laborar en l'organització i descripció d'una part dels fons.

Una altra cooperant, Núria Burguillos, va fer l'estudi de prospecció de fons de les comunitats catalanes a l'exterior: Orfeó Català de Mèxic (Mèxic) i Societat de Beneficència de Naturals i Descendents de Catalunya de l'Havanna (Cuba), a finals de novembre i principis de desembre. Allà també va col·laborar en l'organització física de part de la documentació.

Els informes es van lliurar a finals d'any. En aquests moments s'està treballant per definir la continuació de la primera fase del projecte durant el 2007 i en l'elaboració d'una segona fase del projecte que ha d'incloure els estudis de prospecció a realitzar en altres comunitats catalanes a l'exterior d'Amèrica Llatina i d'Europa.

VISITA DE PROSPECCIÓ DE L'ARXIU NACIONAL DEL POBLE SAHARAUÍ A L'EXILI:

■ Responent a la sol·licitud de col·laboració que el senyor Elarbi Buechar, director de l'Arxiu Nacional de la República Àrab Saharaui Democràtica, va fer a Arxivers sense Fronteres, del 18 al 24 de novembre dues persones es van traslladar fins als campaments dels refugiats saharauís a Tindouf (Algèria) tal de poder analitzar la situació dels arxius i la documentació, poder tenir un primer contacte amb el personal de l'arxiu i elaborar, a partir de

les dades recollides, un projecte de col·laboració.

ESTUDI DE PROSPECCIÓ DE L'ARXIU DEL GOVERN DEL DISTRICTE D'ILHA IBO (MOÇAMBIQ)

■ Arrel d'una proposta dels responsables de cultura de l'oficina de l'AECI a Maputo, i finançat per la mateixa Agència de Cooperació Espanyola, durant el mes d'octubre de 2006 es realitzà una visita per tal de dur a terme l'estudi de prospecció de la documentació conservada al Govern del Districte d'Ilha Ibo, al nord de Moçambic.

Ilha Ibo és, històricament parlant, un dels primers assentaments portuguesos de Moçambic. La seva situació estratègica la converteix, al llarg de la seva història, en punt clau com port comercial i militar.

El fons documental de l'Administració del Districte de Ilha Ibo es troba dipositat en una sala contigua a les instal·lacions del govern distrital; es conserva documentació des de finals del segle XIX, formant un fons documental d'uns 100 ml aproximadament. Instal·lat en prestatgeries de fusta, els documents es troben en pèssim estat de conservació, degut tant a les condicions mediambientals com l'existència d'agents degradants externs (rates, microorganismes, etc.)

La instal·lació de la documentació en forma d'altres piles de documents, va fer impossible realitzar una anàlisi més profund del contingut, encara que gràcies a la informació rebuda en les diferents reunions de treball mantingudes al llarg de l'estada al país ens porta a suposar que malgrat que els orígens de l'administració en Ilha Ibo es remunten al segle XVIII, com important enclavament àrab, primer, i portuguès més tard, difícilment es conservarà documentació de l'esmentada època ja que l'any 1975, amb l'entrada del Frelimo, es va procedir a la crema indiscriminada de tot el relacionat amb el període colonial.

Seminari Internacional “ARCHIVOS Y DERECHOS HUMANOS”

■ Els passats dies 10 al 14 de juliol la Subdirecció General de Archivos del Ministeri de Cultura va organitzar el Seminari Internacional “*Archivos y Derechos Humanos: los centros de la memoria*” a la Universitat Internacional Menéndez Pelayo de Cuenca. El Seminari va tractar sobre els arxius produïts pels règims polítics de dictadures militars i la necessitat de preservar i tractar la documentació durant les transicions polítiques a règims democràtics per tal de posar la informació i els documents al servei de les administracions públiques, el poder judicial i als ciutadans. Entre les ponències presentades Mariona Corominas, en representació d'Arxivers sense Fronteres, va presentar una ponència sobre el *Projecte de Recuperació dels Arxius i Documents de les Dictadures Militars del Con Sud*, la qual reflectia els objectius i les activitats de treball que s'estan duent a terme per part dels cooperants d'AsF a diversos països de Llatinoamèrica. El Seminari va permetre conèixer l'experiència dels processos històrics referits als governs repressius d'Amèrica Llatina i d'Europa i la seva relació en la lluita per a la defensa dels drets humans.

EL CONSELL NACIONAL D'ARXIVS I ARXIVERS SENSE FRONTERES

■ Es va constituir en data 17 de juliol de 2006, el Consell Nacional d'Arxius de la Generalitat de Catalunya. Arxivers sense Fronteres, AsF, té representació en aquest consell com a entitat amb objectius de cooperació i solidaritat internacional que és. En la reunió de constitució es va presentar el Pla d'Actuació Arxivística i els seus eixos principals. Seguidament es presentà el Projecte de Decret pel qual es regula l'accés i l'avaluació de la documentació i el Projecte de Reglament del Registre d'Arxius de Catalunya i es van aprovar ambdós projectes per unanimitat.

És important ressaltar la proposta d'integració al Sistema d'Arxius de Catalunya de l'Arxiu Fotogràfic de l'Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya i l'acceptació per part de tots els membres del CNA.

II SEMINARI INTERNACIONAL D'ARXIVS

■ El passat mes de novembre tingué lloc, els dies 12 a 25, el *II Seminari Internacional d'Arxius*, organitzat per l'Arxiu Municipal de Barcelona, en col·laboració amb Arxivers sense Fronteres i la Subdirecció General d'Arxius de la Generalitat de Catalunya.

El nombre total de participants fou d'11, procedents dels municipis de: Campinas (Brasil), Montevideo (Uruguai), Quito (Equador), Santo Domingo (República Dominicana) i Fès (Marroc).

Des d'un principi s'intentà al màxim establir diàlegs i potenciar l'intercanvi d'experiències entre els participants, els docents i els presents a les sessions, per tal que les sessions fossin el més dinàmiques possible. Aquest fet posà de manifest l'ampli ventall de maneres de treballar i enriqué a tots els participants en els diversos aspectes tractats. Igualment, en les sessions corresponents a les experiències de cadascun dels centres participants fou bàsic el diàleg entre uns i altres. A més de les sessions teòriques es realitzaren visites a diferents arxius, d'acord amb els interessos i necessitats formatives dels participants, així com estades pràctiques a serveis d'arxiu municipals.

Inauguració Seminari

Experiència Intendència Montevideo

“ARXIVS I DRETS HUMANS” AL CENTRO DE CULTURA DE ESPAÑA DE MONTEVIDEO

■ Els dies 4 i 5 de desembre del 2006 va tenir lloc al Centro de Cultura de España de Montevideo (Uruguai) el Seminari “Arxius i Drets Humans” organitzat per Arxivers sense Fronteres amb el suport de l'Archivo General de la Nación i la Universidad de la República. Hi varen assistir 130 persones, el màxim que permetia l'aforament del local, procedents d'Uruguai, Argentina, Espanya, Brasil, Xile, Equador, Bolívia, Perú, Colòmbia, Paraguai i Veneçuela. La participació d'especialistes del con sud, l'elevat nivell de les intervencions i el fet que el Seminari coincidís amb l'empresonament del president de l'Uruguai a l'època de la dictadura, J. Bordaberry va propiciar que tingués un gran ressò ciutadà i una bona acollida als mitjans de comunicació. El dia 6 va tenir lloc la sessió de treball del grup de treball que impulsa el projecte de recuperació dels arxius de la dictadura al con sud integrat pels representants d'AsF a Uruguai, Argentina, Brasil, Perú, Bolívia i Equador, sota la coordinació d'AsF Internacional.

Junta Directiva Internacional

24/7/2006

Aprovar la signatura d'un conveni de col·laboració amb la Secretaria de Cooperació Exterior del Departament de Governació per tal de realitzar els estudis de prospecció dels fons documentals dels casals catalans de Buenos Aires, Rosario, Montevideo, La Havana i Mèxic.

Aprovar estudiar una nova proposta de reorganització interna d'AsF per tal que s'adapti millor a la realitat i les necessitats de la nostra entitat. Aquesta proposta hauria de permetre modificar els actuals estatuts i poder-los presentar davant l'Assemblea General Internacional de socis prevista per a finals de 2006 per a la seva aprovació.

Acceptar la sol·licitud de l'AECI de realitzar un estudi de prospecció dels fons documentals de l'arxiu municipal de la Ilha de Ibo (Moçambic)

Acordar la realització d'un acte públic de donació de la documentació microfilmada i digitalitzada del bisbe Pere Casaldàliga, projecte elaborat per AsF en els darrers anys, a l'Arxiu Nacional de Catalunya. Aquest acte s'organitzarà conjuntament amb el Departament de Cultura.

Acordar la realització d'un estudi de prospecció dels fons documentals de l'Arxiu Nacional Saharauí, Tindouff (Algèria), per tal de conèixer les necessitats de tractament documental d'aquest arxiu.

Acordar la realització del II Seminari Internacional d'Arxius conjuntament amb l'Arxiu Municipal de Barcelona, la Subdirecció General d'Arxius de la Generalitat de Catalunya i AsF el proper mes de novembre a Barcelona.

Acordar l'organització d'un Seminari Internacional sobre Arxius i Drets Humans que es celebrarà a Montevideo, els propers dies 4, 5 i 6 de desembre, en el marc del projecte de recuperació dels fons documentals de les dictadures militars del Con Sud.

Acordar l'organització d'unes jornades conjuntament amb l'ong Sodepau pels voltans del mes de novembre, que durant el títol Jornades per a la creació d'una Comissió de la Veritat i la Justícia a Algèria.

13/9/2006

Acceptar la subvenció de l'AECI que han concedit a AsF per a la realització dels estudis de prospecció dels fons documentals dels projectes de l'Arxiu Municipal d'Otavallo i el de l'arxiu Diocesà de Riobamba a l'Equador i així mateix de l'arxiu municipal de l'Ilha d'Ibo a Moçambic.

Crear una Comissió de treball de revisió dels Estatuts d'AsF formada per Albert Font, com a especialista en dret internacional, Carme Martínez com a sòcia d'AsF i Fina Solà com a membre de la Junta Directiva Internacional d'AsF

Aprovar la signatura del conveni de col·laboració amb el Instituto d'Estudios Avanzados (IDEA) de l'Equador per tal de col·laborar en projectes d'organització i tractament dels fons documentals.

Acordar la participació d'AsF a la Festa del Treball que es realitzarà a Barcelona el proper dia 16 de setembre, mitjançant un estand en el que s'exposaran alguns projectes de cooperació .

Acordar posar un plafó de les activitats d'AsF en les Festes de la Mercè de Barcelona.

9/10/2006

S'acorda canviar d'adreça electrònica d'AsF, a partir d'ara les adreces electròniques seran: **asf@arxiv.org** i **asf@archiveros.org**

Acordar la celebració de l'Assemblea general d'AsF Internacional, el dia 14 de desembre de 2006 a les 18:00 hores a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona

22/11/2006

Aprovar els estatuts de la Coordinadora d'Associacions d'Arxivers (CAA) i acordar l'adhesió d'AsF a aquesta associació professional.

Acords Assemblea General Internacional

14/12/2006

1. Aprovar l'acta de la darrera AGI
2. Aprovació de comptes de 2005.

**VOLS COOPERAR AMB ARXIVERS
SENSE FRONTERES?**

**POSA'T EN CONTACTE AMB NOSALTRES
A LA NOVA ADREÇA ELECTRÒNICA:**

asf@arxiv.org

asf@archiveros.org

Junta Directiva Internacional d'AsF

PRESIDENTA:

Mariona Corominas Noguera

VICEPRESIDENT:

Alfred García Puig

SECRETARI GENERAL:

Jaume Sardà Font

SOTSSECRETÀRIA GENERAL:

Fina Solà Gasset

VOCALS DE COOPERACIÓ:

Laura Ureña Bosch
Gustau Castanyer Marquardt
Núria Canyellas Vilar
Marià Hispano Vilaseca
Immaculada Moratalla Valls

VOCAL DE PROMOCIÓ I DIFUSIÓ:

Montse Cervera Vidal

VOCAL DE WEB I PUBLICACIONS:

M. Assumpció Colomer Arcas

C/E JUNTA DIRECTIVA D'ASF:

asf@arxiv.org

TRESORER GENERAL:

Nicolau Guanyabens Calvet

Han col·laborat en l'elaboració

d'aquest número: Ramon Alberch (AsF-Internacional) i
M. Carme Martínez (AsF-Internacional)

Edita: Arxivers sense Fronteres (AsF)

NIF: G61898755

Adreça: Passatge del Crèdit, 7, pral.

08002 Barcelona

Tel. 933 012 034

<http://www.archiveros.org>

www.arxiv.org

Redacció (cle): asf@arxiv.org

asf@archiveros.org

Impressió: Impremta Pagès - ANGLÈS (Girona)

D.L.: GI-1.319/2001

ISSN: 1578-8709

Butlletí editat amb el suport de l'Arxiu Municipal del
Districte de Sans-Montjuïc (Ajuntament de Barcelona)